

Atf: Canan Yıldız, S. (2023). Cemil Meriç'in "Bu Ülke" Eserinde Cümle Bağlayıcıları, *Vankulu Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 12, 112-125
Citation: Canan Yıldız, S. (2023). Sentence Connectors in Cemil Meriç's Work "Bu Ülke", *Vankulu Journal of Social Studies*, 12, 112-125

Araştırma Makalesi / Research Article

Semra CANAN YILDIZ*

* Dr., Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Van/Türkiye.

Dr., Van Yüzüncü Yıl University/Türkiye.

semraacanan@gmail.com ORCID: 0000-0001-5697-4750

Cemil Meriç'in "Bu Ülke" Eserinde Cümle Bağlayıcıları¹
Sentence Connectors in Cemil Meriç's Work "Bu Ülke"

Öz

Her metin, oluşturucusunun duygu ve düşüncelerini aktarmak için kullandığı bir araçtır. Cümle bağlayıcısı, bu aktarımda görevli bir dil birimi olarak kendine yer bulur. Cümleler arasında açıklama, ekleme, karşıtlık, sebep-sonuç, şart, zaman ve benzeri açılardan ilgi kuran cümle bağlayıcıları metnin anlaşılır olmasında önemli bir rol teşkil eder. Dilbilgisi çalışmalarında çoğunlukla edat ve bağlaç başlıkları altında verilen cümle bağlayıcıları; metnin anlamlı bir bütün oluşturulmasında gerekli görülen dil birimlerindedir. Bu yönüyle cümle bağlayıcıları, metinsellik ölçütlerinden bağdaşıklık (bağlaçlı bağdaşıklık) ilkesi ile doğrudan ilgilidir. Bununla birlikte bu yapılar metnin derin alt yapısında da tutarlık ilkesine hizmet eder. Bu çalışmada Cemil Meriç'in "Bu Ülke" adlı eserinde kullandığı cümle bağlayıcılarının işlevleri ve bu işlevlerin sıklık görünümünün yazarın üslubunu oluşturmasındaki yeri ortaya konmaya çalışılacaktır. Buna göre söz konusu eserde cümle bağlayıcılarının açıklama, ayırma, ekleme, ihtimal bildirme, karşıtlık, pekiştirme, sebep-sonuç bildirme, zaman bildirme olmak üzere sekiz farklı işlevde kullanıldığı tespit edilmiştir. Meriç'in düşüncelerini ifade etmek için en fazla başvurduğu bağlayıcı çeşidi olan açıklama işlevinde görülen cümle bağlayıcılarını, karşıtlık, pekiştirme takip eder. Bunun yanı sıra eserde özetleme ve şart bildirme işlevinde tespit edilen bir cümle bağlayıcısına rastlanmamıştır.

Anahtar Kelimeler: Bağlaçlar, Cümle Bağlayıcısı, Cemil Meriç, Bu Ülke.

Abstract

Every text is a tool the author uses to express his ideas and feelings. Sentence connectors serve as the linguistic unit responsible for facilitating this transfer. Making the text accessible depends mainly on the sentence connectors, which highlight differences between the phrases in terms of explanation, addition, contrast, cause-and-effect, condition, time, etc. Sentence connectors are one of the linguistic components essential to creating a coherent text. In grammar studies, they are typically referred to as prepositions and conjunctions. Sentence connectors are closely associated with one of the requirements of textuality, the idea of coherence (conjunctive coherence). But it also supports the underlying structure of the text's consistency principle. This study aims to elucidate the functions of the sentence connectors employed by Cemil Meriç in "Bu Ülke" and the role of these functions in shaping the author's style in frequency. Sentence connectors are therefore employed in the aforementioned work for eight distinct purposes: disjunctivity, possibility, explanation, separation, addition, reinforcement, cause-effect reporting, and time reporting. According to the explanation function of the connector type that Meriç most frequently uses to convey his ideas, sentences with connectors come after those with contrast and reinforcement. Furthermore, in the role of summarizing and presenting a situation, no sentence connection was discovered.

Keywords: Conjunction, Sentence Conjunction, Cemil Meriç, Bu Ülke.

¹ Bu makale Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsüne bağlı olarak Prof. Dr. Mehmet AYDIN danışmanlığında hazırlanmış olan "Tarihî Türk Lehçelerindeki Cümle Bağlayıcıları" adlı doktora tez çalışmasından üretilmiştir.

Giriş

Cemil Meriç, Türk düşünce tarihinin önemli isimlerinden biridir. Meriç, *Bu Ülke* eserinde insanı ve toplumu çoklukla eleştirel olarak değerlendirir. Ele aldığı temel konular arasında Batılılaşma ideolojisi ile Doğu-Batı medeniyetleri arasındaki farklılıklar yer alır. Meriç, toplumun din ve düşünce yapısını Cumhuriyet dönemi Batılılaşma çerçevesinde ele alır. Meriç'in Batılılaşma konusundaki fikirleri, yaşantısı ve düşünce dünyasında geçirdiği değişim ile paralel bir görünüm sergiler. Meriç'in bir sosyolog olmamasına karşın kendince bir sosyoloji tasavvuruna ulaştığı söylenebilir (Alver, 2010, s. 146). Tanzimat'tan bu yana Türk tarihini aydınlar üzerinden okuyan Meriç (Turgut, 2016, s. 66) yazılarında eleştirel bir dil kullanmaktadır. Yazdıklarıyla düşünce dünyamızı etkileyen Cemil Meriç, birçok konuda düşünce üretmiş edebiyattan dile, felsefeden sosyolojiye katkıda bulunmuş bir fikir adamıdır (Kürüm, 2016, s. 233).

Meriç'in *Bu Ülke* eseri, "1. Sihâm-ı Kazâ, 1.1. Bâbil, 1.2. Müstağripler, 2. Biz ve Onlar, 3. Münzevi Yıldızlar, 4. Fildişi Kuleleri, 5. Bâki Kalan" olmak üzere beş bölümden oluşmaktadır (2012). *Bu Ülke* eseri yazarın deneme yazıları bütününden oluşmaktadır. Bu çalışmada söz konusu eser cümle bağlayıcıları açısından ele alınacaktır. Cümlelerin bir araya gelmesiyle oluşan metnin, anlamlı bir bütün oluşturması ancak cümleler arasındaki bağın doğru kurulmasıyla mümkündür. *Cümle bağlayıcısı* (sentence conjunction) anlamı belirginleştiren, cümleler arasında çeşitli yönlerden anlam ilgisi kurmaya yarayan görevli dil birimidir. Cümle bağlayıcısı olarak nitelendirilebilecek dil birimleri farklı sözcük türleri (edat, bağlaç) içerisinde yer almıştır.

Türkçede edat, bağlaç, sözcük türleri, cümle, birleşik cümle gibi birçok konunun tartışmalı olması cümle bağlayıcısının farklı sözcük türleri içerisinde yer almasına sebep olarak gösterilebilir (Canan Yıldız, 2023, s. 259). Bir cümlede edat olarak nitelendirilen bir sözcük başka bir cümlede bağlaç, cümle bağlayıcısı olarak görülebilir. Ayrıca sözcük türlerinin hangi ilkeler doğrultusunda sınıflandırılması gerektiği konusunda da fikir ayrılıkları bulunmaktadır. Makul bir sözcük türü tasnifinin yapılması için öncelikli olarak söz, sözcük ve sözcük türü gibi temel kavramların çözümlenmesi gerekmektedir (Karademir, 2019, s. 141).

Farklı sözcük türleri sınıflandırmalarından bazıları şu şekilde verilebilir: Ergin, sözcük türlerini isim (isim, sıfat, zamir, zarf), fiil ve edat olmak üzere üç (2013, s. 216) başlıkta ele alırken Banguoğlu, isim, sıfat, zarf, zamir, takı, bağlaç, ünlem ve fiil olmak üzere sekiz (2011, s. 319-488), Korkmaz ise anlamlı kelimeler (adlar, sıfatlar, zamirler, zarflar, fiiller), görevli kelimeler (edatlar, bağlaçlar), anlamlı-görevli kelimeler (ünlemler) olmak üzere üç (2014, s. 229-1004) kategoride ele almaktadır.

Ad ve eylem türündeki sözcüklerin birbirinden ayırt edilebilir olmasının yanında görevli sözcükler için net bir ayrımın daha zor olduğu söylenebilir. Görevli sözcüklerden zarf-edat-bağlaç arasındaki geçişkenliği Ağca şu formül ile göstermektedir:

- a) fiil + zarf-fiil ekleri → zarf → edat → bağlaç
- b) isim + durum ekleri → zarf ↔ edat ↔ bağlaç (Ağca, 2019 s. 60)

Ağca'nın oluşturduğu bu formül zarf, edat ve bağlaç yapılarının tespitinin karışıklığını gösterir niteliktedir. Bu dil birimlerinin farklı cümlelerde farklı anlamlar ve farklı işlevler yüklendiğini göstermektedir. Bu çalışmada da Cemil Meriç'in "Bu Ülke" eserindeki cümle bağlayıcıları tespit edilecektir.

Amaç ve Yöntem

Bu makalede Cemil Meriç'in *Bu Ülke* eserinde görülen cümle bağlayıcıları ve bu bağlayıcıların hangi işlevde kullanıldıkları tespit edilecektir. Çalışmada işlevsel dil bilim ilkeleri temel alınmıştır. Bir dil biriminin kullanıldığı cümleye göre farklı anlam ve farklı işlev üstlenmesi işlevsel

dil bilgisinin temel ilkelerinden biridir. Bu çalışmada da cümle bağlayıcıları yer aldığı cümle ve metin içerisindeki değerlendirilerek anlamlandırılmıştır. Çalışmada fişleme yöntemi uygulanmıştır.

İnceleme

Cümle bağlayıcılarının sınıflandırılması hususunda farklılıklar bulunmaktadır. Türkçede cümle bağlayıcıları kavramına yönelik yaklaşımlar, sözcük türleri ve özellikle görevli sözcüklerin keskin sınırlarla belirlenememesi sebebiyle farklılıklar gösterir. Bu görüşleri şu şekilde özetlemek mümkündür:

- a. Türkçede var olan bağlayıcılar Türkçeye ait olmayıp yabancı dillerin etkisiyle dilimize yerleşmiştir.

Cümle bağlayıcısı kavramına yönelik bu yaklaşımda Türkçede fiilimsiler gibi çekimsiz eylemlerin ve bazı edatların bağlaç görevi görmesi, bağlaç için virgül ve tonlara başvurulması, dilimizde bağlacın olmadığı, kullanılan bağlaçların ise yabancı dillerin etkisiyle ortaya çıktığı yorumlarına neden olmaktadır (Korkmaz, 2014, s. 923). Ergin, Türkçede kullanılan bağlama edatlarının çoğunun yabancı kökenli olduğunu ve Türkçede oluşmaların ise isim ve fiil şekillerinin zamanla edat hâline geldiklerini ifade eder (2013, s. 352) Banguoğlu da Ergin'in görüşüne katılarak dilde en az çaba yasasının vurgu, tonlama, noktalama işaretleri, pekiştirme unsurlarının da bağlaçlar aynı görev çizgisinde yer aldıklarını dile getirir (2011, s. 393-394).

- b. Türkçe, cümleleri bağlamak için özel bir dil birime ihtiyaç duymaz ve cümleler arasındaki bağlantı doğal yollarla kurulur.

Korkmaz, Türkçede eş değerli sözcük ve sözcük gruplarının bağlaçsız olarak yan yana getirilmesinin bağlaçların varlığında şüpheye yol açtığını ifade eder (2007, s. 118-119). Subaşı Uzun ise bağlaçların dilin bağlantılı olma özelliğiyle eklerle sağlanan bağlantılar oluşturmaktan ziyade çoğu kez eşleme yoluyla farklı kullanım bilimsel değerlerin aktarılmasında kullanıldığını ve bunun bir anlamda Türkçenin yapıcı bağlaça gerek duymadığının bir kanıtı olduğunu belirtir (1995, s. 70)

Cümle bağlayıcısı üzerine yapılan birkaç tanım ve tasnif çalışmasına bakıldığında cümle bağlayıcılarını cümle bağlama niteliğindeki bağlaçlar başlığında ele alan Korkmaz, bağlayıcıların birçok işlevi olduğunu belirtir (2014, s. 946-947). Delice cümle bağlayıcılarını cümle dizisi oluşturan bağlaçlar başlığında ele almıştır (2012, s. 149). Demircan ise cümle bağlayıcılarını zaman ve kişi bakımından gerekli bilgiyi çoklukla kendinden önceki ve bazen de sonraki cümleye taşıyan dil birimleri olarak tanımlar (1986, s. 38). Üstünova'ya göre ise cümleler arası bağlantıyı çift yönlü sağlamak için öncelikle cümleler anlam ve biçim bağı kurdukları bütünler içerisinde ele alınmalıdır (2012, s. 122).

Cümle bağlayıcılarının varlığına ve tanımlarındaki farklılıklara bakıldığında Türkçe gramerdeki birçok konunun tartışmalı olmasının cümle bağlayıcıları kavramını da tartışmalı hâle getirdiği söylenebilir. Türkçenin söz dizim sisteminde var olup olmadığının belirsiz olduğu fakat çeviri yoluyla Türkçeye girmiş olabileceği söylenebilir. Türkçede ilk tarihî lehçelerden beri bulunan cümle bağlayıcılarının gelişiminde ve çeşitlenmesinde çoğunlukla yabancı dillerin etkisi altında kaldığı söylenebilir.

Çalışma kapsamında Cemil Meriç'in önemli eserlerinden olan *Bu Ülke* metninde tespit edilen cümle bağlayıcıları açıklama, ayırma, ekleme, ihtimal, karşıtlık, pekiştirme, sebep-sonuç ve zaman bildirme olmak üzere sekiz işlevde ele alınmıştır.

1. Açıklama İşlevinde Görülen Cümle Bağlayıcıları

Bu Ülke adlı eserde cümleler arasında açıklama ilgisi kurduğu tespit edilen bağlayıcılar; “*daha doğrusu, filhakika, kısaca, ki, yani*”dir. Meriç, eserinde en fazla açıklama bildiren cümle bağlayıcılarına yer vermiştir.

- a. daha doğrusu

daha doğrusu, *Bu Ülke* adlı metinde görülen cümle bağlayıcıları arasında yer alır. Örneklerine bakıldığında kendinden önce yer alan cümledeki bilgiyi ayrıntı verme aracılığıyla açıkladığı görülmektedir. Tespit edilen örneklerden bazıları şunlardır:

- (1) İnanmadığını biliyor artık. *Daha doğrusu* öyle bir vehim içindedir. (CM/31)
- (2) İstifa ettim, *daha doğrusu*, acı bir mektupla Vekâlet'e arz edip İstanbul'a döndüm. (CM/42)
- (3) Yabancı dil bilenler Türkçe okumuyor, ben yabancı dil bilmeyenlere hitap edemiyorum, *daha doğrusu* yabancı dil bilmeyenler kendi dillerini de bilmiyorlar... (CM/57)

b. filhakika

filhakika, Arapçadan (Devellioğlu, 2015, s. 307) ödünçleme yoluyla Türkçeye girmiştir. *Bu Ülke*'de *filhakika* kendinden önceki cümlede yer alan bilgiyi açıklama işlevi görmektedir. Söz konusu metinde sık görülmemekle birlikte tespit edilen örnekleri şu şekilde verilebilir:

- (1) *Filhakika*, Osmanlı entelijansiyasının en muhafazakâr temsilcileri bile teceddütten yanaydılar. (CM/123)
- (2) İsmail Habip, edebiyat tarihine edebiyat haysiyeti kazandırdı; tenkide demeliydik. *Filhakika*, tarih Habip'in en zayıf tarafıdır: tarih ve felsefe. (CM/124)

c. kısaca

kısaca, cümleler arasında anlam ilgisi kuran dil birimlerinden biridir. Kendinden önce yer alan cümledeki bilgiyi açıklayarak anlamın tamamlanmasına yardım eder. Tespit edilen örnekleri şu şekilde verilebilir:

- (1) Ama ona kıyasla daha akıllı, daha coşkun ve mesleğine yürekten bağlı. Garip bir metodu var. *Kısaca* tarihî ve mitolojik bir konu anlatıyor, 'Hadi yazın bakalım' diyor. (CM/154)
- (2) *Kısaca*, biz Bâbiâli'yi kendi idare tarzının tanzim ve ıslahı için giriştiği teşebbüslerden vazgeçirmek istemiyoruz. (CM/167)

d. ki

ki, açıklama işlevinde görülen temel bağlayıcılar arasındadır. Farsçadan (Devellioğlu, 2015, s. 597) ödünçleme yoluyla Türkçeye girmiştir. Temel cümlelerin başta, yan cümlelerin ise sonra yer aldığı *ki* bağlacıyla kurulan cümle biçimi Türkçenin en eski yazılı belgelerinden itibaren görülmektedir (Önler, 2007, s. 339). Tercümeler döneminde Arapça ve Türkçe sözcüklerin kullanımının yanında Arapçadan devrik cümle yapısı, Farsçadan ise *ki*'li cümle yapıları Türkçeye doğrudan tercüme edilmiştir (Doğan, 2020, s. 180).

ki ile birlikte kurulan cümleler çoğunlukla "ki'li birleşik cümle" olarak nitelendirilmektedir. *ki* cümle bağlayıcısı, kendinden önceki cümlede yer alan bilgiyi açıklayarak anlamın belirginleşmesine yardım eder. *Bu Ülke* metninde en fazla kullanılan cümle bağlayıcısı *ki*'dir. Tespit edilen örneklerinden bazıları şunlardır:

- (1) Anlıyorum *ki*, zalim ve kıyıcı bir gerçekten kurtulmanın tek çaresi, reel dünyadan kitaplar dünyasına sığınmak (CM/23)
- (2) Sanıyorum *ki* Ahmet Refik'in 'Umumi Tarihi'nden anlatırdı. (CM/26)
- (3) Buchner, Nordau ve Marx, beni mistisizmden öylesine soğutmuşlardı *ki*, vaaza benzeyen her düşünceye kulaklarımı tıkıyordum. (CM/35)
- (4) Diyebilirim *ki* üslûbuna istikamet veren ilk hocalar bu dört-beş isim.... (CM/35)

- (5) Beraat etti. Ne var *ki* bütün dostları, bütün tanıdıkları selâmı sabahı kestiler. (CM/37)
- (6) Felâket şurada *ki* günler de sınırlı. (CM/47)
- (7) Ama büyü bozulmuştu, anlamıştım *ki* tarihte başka Avrupalılar da var. (CM/47)
- (8) Elbette *ki* Avrupa'nın reçetelerini uygulamaya kalkmak büyük bir hamakat; ama hocaların söylediklerinden habersiz olmak daha büyük hamakat. (CM/54)
- (9) Öyle bir ifade yaratmak istiyorum *ki*, Türk insanının uyuşan şuuruna bir alev mısırak gibi saplansın." (CM/59)
- (10) Şüphesiz *ki* böyle bir tasavvur şairane bir ütopya'dır. (CM/60)
- (11) Düşünmez *ki* despotizmin âlâsı, perestîşkârı olduğu İngiltere'de ve tebaası bulunduğu Fransa'dadır. (CM/194)
- (12) Yine bereket versin *ki* herkesin mütenaim olduğu o umumî sofrada hissemize düşen kırıntılarla bir nevi idare-i maslahat etmekle zevahiri kurtarmağa çalışıyoruz. (CM/160)
- (13) Kaldı *ki* İslam'a teklif edeceği bir mukaddesi de yoktu, Avrupa'nın. (CM/176)
- (14) Böyle dâhiler için taviz değil, âdeta namussuzluk bu. *Mademki* yazıyı görmüşsünüz, demek *ki* beğeniyorsunuz. (CM/106)
- (15) Yeter *ki* ana dilini gerçekten bilsin. (CM/110)
- (16) Demek *ki*, toplum akla veya tabiata uygun bir düzene kavuşunca suç falan kalmaz. (CM/207)
- (17) Ama *mademki*, parmakların bana kadar uzandı, *mademki* beni de hışmına lâyük gördün, seni utandırmayacağım. (CM/258)

e. yani

Arapçadan ödünçleme yoluyla Türkçeye geçen *yani*, bağlanan cümleler arasında açıklama işlevi görür (Delice, 2012, s. 161). Yaygın olarak kullanılan *yani*, kendinden önceki cümlede yer alan bilgiyi detaylandırarak anlamın belirginleşmesine yardım eder. Tespit edilen örneklerinden bazıları şunlardır:

- (1) Düşman bir çevrede ister istemez kitaplara kaçıyorum. *Yani* düşünceye ve edebiyata hür bir tercih sonunda yönelmiyorum. (CM/22)
- (2) Her yeniyi alkışlıyordu; şairdi, *yani* çocuktı. (CM/124)
- (3) Ben son sınıfı bitirince ilk mektup oldu. *Yani* ister istemez bir sene kaybettim. (CM/24)
- (4) Ben yine yalnızım ve yabancıyım, yabancı *yani* düşman. (CM/23)
- (5) Dikkatimizi liberal Avrupa'nın yalanlarına çekmek. *Yani*, içtimaî ilimlerin birer ideoloji olduğunu öğretmek. (CM/188)

2. Ayırma İşlevinde Görülen Cümle Bağlayıcıları

Bu Ülke adlı eserde cümleler arasında ayırma ilgisi kurduğu tespit edilen bağlayıcılar; "*ancak, ister...ister, kâh...kâh, ne...ne, ya...ya, ya da, yahut*"tur.

a. ancak

ancak, bağlanan iki cümlenin ikincisinin, birincisine istisna ve ayırıştırma anlamı katması veya bağlanan cümleler arasında neden-sonuç ilişkisi kurması için kullanılır (Delice, 2012, s. 150).

- (1) Nasyonel sosyalizm Alman milletine mahsustur ve ithal edilemez. *Ancak* karikatürü, *yani* muharref bir nasyonel sosyalizm Türkleştirebilir. (CM/177)

b. ister...ister

ister...ister cümle bağlayıcısı ayırma işlevinde görülmektedir. Söz konusu metinde iki seçenek bildirerek cümleler arasında anlam ilgisi kurmuştur:

- (1) *İster* güneş ışıldasın gök kubbede, *ister* duvarda bir petrol lambası yansın. (CM/113)

c. kâh...kâh

kâh...kâh iki cümle arasında seçenek bildirerek ayırıcı işleviyle anlam ilgisi kurar. Tespit edilen örneklerde iki denk cümle arasında ayırıcı bir nitelik kazandırır:

- (1) *Kâh* Batıcılık olmuş, *kâh* Batı düşmanlığı. (CM/93)
 (2) Bu garip mahluk, *kâh* şüphenin sınırlarında raks ediyor, *kâh* fikrî iffetini en bâtil inançlara teslim ediyor. (CM/184)

d. ne...ne

ne...ne yapısı sözcükler, sözcük grupları ve cümleler arasında “kılmama, olmama” ilgisi kurar (Dursunoğlu, 2015, s. 91). Tespit edilen örnekleri şu şekilde vermek mümkündür:

- (1) *Ne* şiir anlayışımız uyuyordu birbirine, *ne* nesir anlayışımız. (CM/39)
 (2) *Ne* geldiğim zaman Marx'ı tanıyordum, *ne* Türkçülüğüm bir araştırmamanın mahsulüydü. (CM/38)
 (3) Osmanlı'nın *ne* yaraları vardır, *ne* yaralarını teşhir etmek hastalığı. (CM/121)

e. ya...ya

ya, birbirine benzer veya zıt kavramlar arasında seçenek sunma işlevi görerek cümleler arasında açıklama ilgisi kurar. Tespit edilen örneklerden bazıları şunlardır:

- (1) Bu çocuk *ya* Neron kadar berbat, *ya* Mark Otel kadar ulvî olacak. (CM/36)
 (2) Ne kanla ilgisi var, ne kafatasıyla. (CM/181)
 (3) *Ya* Batılı olacağız *yahut* Batı kültürünün âzâd kabul etmez sömürgesi. (CM/44)
 (4) *Ya* vasıtaları gayeye uyduracak, *ya* gayeleri vasıtalara. (CM/214)
 (5) *Ya* ölüm boğacak şarkılarımı, *ya* elimden aldığım dünyadan daha muhteşemini yaratacağım. (CM/258)
 (6) Yaratmak yok olmaktır; *ya* yaşayacak, *ya* yaratacaksın. (CM/273)

f. ya da

Türkçede yaygın olarak kullanılan *ya da*, cümleler arasında seçenek sunma işleviyle ayırıcı ilgi kurar. Tespit edilen örneği şu şekilde verilebilir:

- (1) O zaman bu abesler mecmuasının tercümesine ne lüzum vardı; *ya da* mütercim tarafından uydurulmuştur, beyhude bir sahtekârlık. (CM/147)

g. yahut

Hengirmen, *yahut* 'un eş görevli sözcükleri, sözcük öbeklerini, cümle ve cümlecikleri birbirine bağladığını ifade eder (1998, s. 178).

- (1) Ama asıl realite onlar değil mi? *Yahut* realitenin kalan parçası. (CM/50)

- (2) Tercüme ya soluk bir fotoğraf diyor kitap, *yahut* sadakatsiz ama renkli ve canlı bir taklit. (CM/119)

3. Ekleme İşlevinde Görülen Cümle Bağlayıcıları

Bu Ülke adlı eserde ekleme işlevinde tespit edilen cümle bağlayıcılar *ayrıca*, *bununla beraber*, *hem...hem*, *ve*'dir.

a. ayrıca

ayrıca, kendinden önceki cümlede yer alan yargıya aynı kavram alanından başka bir yargı ekleyerek cümleler arasında anlam ilgisi kurar. Tespit edilen örneği şöyledir:

- (1) Zaman zaman Desgranges'ın 'Seçme Yazılar'ı da. *Ayrıca* Molière'den, Corneille'den, Racine'den üç-dört kitap okumuş olmak zorundaydık. (CM/27)

b. bununla beraber

bununla beraber, kendinden önceki cümlede yer alan bilgiye yeni bilgi ekleyerek cümleler arasında anlam ilgisi kurar. Tespit edilen örneklerden bazıları şu şekildedir:

- (1) Geniş tecessüsü, hastalık derecesinde vekaları olan bir tarih hocası. *Bununla beraber* hocalık hayatına ait hiçbir berrak hatıram yok. (CM/26)
- (2) Ne milleti temsil eder, ne içtimâi bir sınıfı. *Bununla beraber* düşünce tarihimizin bir sayfasıdır; bedbaht ve bahtiyar bir sayfası. (CM/103)
- (3) 17. asırda polemik biraz daha kibarlaşır. *Bununla beraber*, "eskiler"le "yeniler" kavgası edebiyat cumhuriyetini birbirine katar. (CM/129)

c. hem...hem

hem, görevdeş sözcükleri ve tümceleri; eşitlik, birlikte olmak veya karşıtlık anlamıyla ilgi kurar (Hengirmen, 1998, s 192, Bozkurt, 2010, s. 50). Tespit edilen örnekler şu şekilde gösterilebilir:

- (1) Meyveleri koparamazsın. *Hem* böylesi daha iyi değil mi? (CM/277)
- (2) Kalktığını iddia ettiğimiz kapitülasyonlar, ruh dünyamızda yaşıyor, *hem de* bütün habasetiyle. (CM/128)
- (3) *Hem* yalnızız, *hem* beraber. (CM/114)
- (4) Aydın da bürokrattır, *hem de* çok nazlı, çok hassas, çok hercâî bir bürokrat. (CM/137)

d. ve

Türkçede en yaygın kullanılan bağlaçlar arasında yer alan *ve*, cümleler arasında anlam ilgisi kuran işlek bir cümle bağlayıcısıdır. Tespit edilen örneklerden bazıları şunlardır:

- (1) Nâzım yeniydi *ve* her yeni gibi düşmanları vardı, dostları vardı. (CM/33)
- (2) Sessiz, uyusuk, kendi kendine yeten bir hayat. *Ve* ebediyete yönelen bir ihtiras, ebediyete ve kâinata. (CM/45)
- (3) Umumiyetle iki kelime verilirdi *ve* en az yirmi kelimeli cümle kurdurtulurdu. (CM/26)
- (4) Yaralıydı *ve* bir dosta ihtiyacı vardı. (CM/153)

4. İhtimal Bildirme İşlevinde Görülen Cümle Bağlayıcıları

Söz konusu eserde ihtimal bildirme işlevinde görülen cümle bağlayıcıları “belki, gerçi, sanki”dir.

a. belki

belki, bağlanan ikinci cümleyi ilk cümleyle ihtimale dayalı sonuç çıkarımı ile ilişkilendiren bir bağlaçtır (Delice, 2012, s. 150).

- (1) Önünde birçok yollar var: Politika bunlardan biri. *Belki* en aldatıcısı olduğu için en câzibi. (CM/50)
- (2) Mağaradakiler, çarpık, güdük ve yerine oturmamış düşüncemizin kurşunkalemle çizilmiş bir taslağı... *belki* sevimli değil, ama dürüst bir kitap. (CM/58)

b. gerçi

Bu Ülke adlı eserde ihtimal bildirme işlevinde bir örnekte *gerçi* dil birimi tespit edilmiştir:

- (1) Hâlit Fahri için, Avesta yazarı Şark'ın binbir efsanesinden biridir sadece. *Gerçi*, şair bu kaçış kervanına katılır, ama kervanı sonuna kadar takip etmez. (CM/149)

c. sanki

Cümleler arasında ihtimal ilgisi kuran *sanki*, *güya / güya ki* anlamında kullanılan bir sözcüktür. Tespit edilen örnekleri şu şekildedir:

- (1) Karanlıklarda el yordamı ile yürümeğe çalışarak okumuştum kitabı. *Sanki* ruh dünyasının bütün girdibatlarını ışığa kavuşturacaktı eser... (CM/31)
- (2) Kafasında bulanık düşünceler, aç ve yarı uykuda. *Sanki* bir kâbusu yaşamaktadır. (CM/206)

5. Karşıtlık Bildirme İşlevinde Görülen Cümle Bağlayıcıları

Bu Ülke metninde karşıtlık bildirme işlevinde birçok bağlayıcıya başvurulmuştur.

a. ama

Arapçadan Türkçeye ödünçleme yoluyla geçen *ama*, karşıtlık işlevinde kullanılan temel cümle bağlayıcılar arasında yer alır. Tespit edilen örneklerden bazıları şu şekilde verilebilir:

- (1) Belki otobiyografik bir roman kaleme almak caiz. *Ama* birkaç sayfada bütün bir ömrün muhasebesini yapmak hem tehlikeli hem abes. (CM/21)
- (2) Daha sonra, büyük bir suç işlemişim gibi babamın da kulağını büküyor. *Ama* bazı kabiliyetlerimi de geliştiriyor. (CM/24)
- (3) Bana dostluk yaptınız, *ama* ülkeme düşmansınız. (CM/30)
- (4) Evet, ben onlardan değilim. *Ama* onlar kimdi? CM/53)
- (5) Eski sözlüğe kızıl bir külâh geçirdiğini söyleyen Hugo, tek kelime uydurmamış; sembolizmin üç silâhşörü de öyle. *Ama* kullandıkları her kelime yeni. (CM/88)
- (6) Taşdıkları hiçbir düşünce yoktur, kimse tarafından anlaşılmazlar. *Ama* yine de herkesin ağzındadırlar. (CM/110)

b. fakat

Arapça edat olan fakat; “yalnız, ancak, ama, lakin, şu kadar var ki” anlamlarında kullanılır (Devellioğlu, 2015, s. 285). Türkçede yaygın olarak kullanılan *fakat*, cümleleri birbirine daima karşıtlık işleviyle bağlar. Tespit edilen örneklerinden bazıları şunlardır:

- (1) Kaderimizi çizen cemiyet; *fakat* ona ırzımızı teslim ettiğimiz anda erimişizdir. (CM/37)
- (2) Toprak köleleri bu Tanrı sayesinde zincirlerini kırdılar, *fakat* insanlık ne kazandı? (CM/182)
- (3) *Yeni Devir'*de yazı yazmak haysiyet kırıcı, amenna. *Fakat* şu veya bu sebepten beni tanıyan, bana saygı gösteren ve ısrarlarla makale talebinde bulunan bir yazı işleri müdürü var. (CM/57)
- (4) Birçok ülkeler kapitalizmin eşiğine kadar gelmişler, *fakat* kapitalizme geçmemişler. (CM/187)
- (5) Görülür, *fakat* anlatılmaz. (CM/227)

c. oysa

Cümleleri karşıtlık işleviyle birbirine bağlayan oysa Bu Ülke eserinde oldukça sık kullanılmıştır. Tespit edilen örneklerinden bazıları şu şekildedir:

- (1) *Oysa* romantizmin bütün büyük şöhretlerini toplamıştı dergi. (CM/105)
- (2) Biz sadece çıkarıcı Avrupa'yı tanıdık. *Oysa*, bugün bile Lamennaislerden öğreneceğimiz çok şey var. (CM/242)
- (3) Günümüzün "taşlamacı", akbabalara yaranmak için güvercinlere saldıran bir maskara. *Oysa* şairin kanıyla imzalanmayan hicviyeler, asırların mahkemesinde imzasız bir mektup kadar itibarsızdır. (CM/126-127)
- (4) Ne kadar kibar davranırsanız düşmandan kurtulamazsınız. *Oysa* zaferle taçlanan her savaş size yeni dostlar kazandırır: düşmanlarınızın düşmanları. (CM/130)
- (5) Bu topraklarda yaşayan son Yunanlı sayardı kendini. *Oysa* iliklerine kadar Türk'tü. (CM/146)
- (6) Sınıf birincisiydim, imtihanlara on beş gün kala mektepten ayrıldım. *Oysa* mektebi bitirdikten sonra Türkiye'ye gönderilecektim. (CM/30)
- (7) Refik Hâlit, yazılarını Zent-Avesta başlığı altında sergiler. *Oysa*, Hüseyin Dâniş samimi bir Zerdüştpereştir. (CM/149)

d. yoksa

Bağlı cümle yapmada kullanılan *yoksa* bağlama edatı, tahmini zıtlık oluşturmaktadır (Delice, 2012, s. 162).

- (1) *Yoksa* uykularını kaybettikleri, kitaba iltica ettikleri için mi sinir hastasıdır? (CM/116)

6. Pekiştirme İşlevinde Görülen Cümle Bağlayıcıları

Bu Ülke adlı metinde pekiştirme işlevinde kullanılan cümle bağlayıcıları "bilhassa, de, elbette, hatta"dır.

a. bilhassa

özellikle anlamında kullanılan *bilhassa*, cümleler arasında pekiştirme ilgisi kurar. Tespit edilen örneği şu şekilde verilebilir:

- (1) Bunlar hakikati kapamaya yarayan uydurmaca mefhumlardır. *Bilhassa* sosyal sınıflara ayrılmamış bir ülkede sağcı solcu ne demek? (CM/62)

b. de

taki'nin Tütkiye Türkçesinde kullanılan şekli *dA* basit yapılı Türkçe kökenli bir bağlaçtır. Ergin da ... da / de... de yapısını karşılaştırma edatları içerisinde Korkmaz, da bağlacının *dahi*'den kısaltılarak oluştuğu fikrinin kabul gördüğünü belirtir. Bozkurt, *dA*'nın en fazla tümceleri olmak üzere sözcük öbeklerini ve aynı türden öğeleri bağlamada kullanıldığına dikkat çeker (2010, s. 47). Tespit edilen örneği şu şekildedir:

- (1) Bir evvelki neslin hayalleri gerçekleşmemişti, gerçekleşemezdi *de*. (CM/142)

c. elbette

Arapça'dan Türkçeye geçen cümle başı bağlacı olan *elbette* "mutlaka" anlamında pekiştirme göreviyle Çağatay, Kıpçak ve Batı Türkçesinde kullanılmıştır (Hacıeminoğlu, 2015, s. 240-241). Tespit edilen örneği şöyledir:

- (1) Yunan'dan Aristo mantığını almakta tereddüt etmeyen İslâm, çağdaş Batı'nın diyalektiğinden de faydalanacak *elbette*. Faydalanacak ama, geri kalmış ülkelerin ahmakça hayranlığı içinde bir tılsıma sarılır gibi değil. (CM/191)

d. hatta

Bağlı cümle yapan *hatta* edatı, kendisinden önce söylenen cümleye kuvvetlendirme, söylenenin derecesini artırma gibi anlam ilgileri katar (Delice, 2012, s. 154, Hacıeminoğlu, 2015, s. 155).

- (1) Don Kişot istikbale taşan mazi. *Hatta* bazen tek başına hak ve hakikat. (CM/50)
 (2) Evet, geçen asrın aydınları, aynı kanatları paylaşan mütecanis bir kitle değildir. *Hattâ* her aydın, hayatının belli merhalelerinde oldukça farklı düşüncelerin havarisidir. (CM/134)
 (3) Hissî ve fikrî hayatıma büyük katkıları olan bir hoca, *hattâ* bir dosttu. (CM/25)
 (4) Derin değil. *Hattâ* sanıyorum çok defa haksız. (CM/35)
 (5) Evet, geçen asrın aydınları, aynı kanaatları paylaşan mütecanis bir kitle değildir. *Hattâ* her aydın, hayatının belli merhalelerinde oldukça farklı düşüncelerin havarisidir. (CM/134)

7. Sebep-Sonuç Bildirme İşlevinde Görülen Cümle Bağlayıcıları

Bu Ülke adlı metinde sebep-sonuç bildirme işlevinde kullanılan cümle bağlayıcıları "çünkü, zira"dır.

a. çünkü

çünkü, cümleleri bir neden belirtme ve açıklama anlamlarında bağlama özelliği görür (Bozkurt, 2010, s. 50). Birçok değişkesi bulunan cümle bağlayıcısı, günümüzde *çünkü* olarak kullanılmaktadır (Ergin, 2013, s. 355).

- (1) Derslere henüz başlamadım, *çünkü* başlamamı istemiyorlar... (CM/49)
 (2) Girmem. *Çünkü* benim yerim kütüphane. (CM/50)
 (3) Bu manzaralar harikuladedir, *çünkü* bir dâhinin dikkatini çekmişlerdir. (CM/114)
 (4) Evlenmeyin, *çünkü* bizde aile hayatı yoktur. (CM/136)
 (5) Suçludurlar. *Çünkü* ataları tarafından konulan, çağdaşları tarafından saygı gören yasaları çiğnemişlerdir. (CM/207)

- (6) Scott neden çevrilmemiş Türkçe'ye çevrilmemiş *çünkü* tadına varmak için geniş bilgiye ihtiyaç var. (CM/236)
- (7) Balzac'ı daha çok tanıyoruz. *Çünkü* bizim için Avrupa demek, Fransa demek. (CM/236)

b. zira

Bağlı cümle yapan *zira*, bağ kurduğu cümleler arasında sebep-sonuç ilişkisi kurar (Delice, 2012, s. 162). Ergin, *zira*'yı cümle başı edatları içerisinde yer alır ve başına geldiği cümleyi kendinden önce gelen cümle ile bağlar (2013, s. 355).

- (1) Şark düşmanı intelijansiyamızın, Şarklı bir hâkime karşı beslediği bu derin muhabbeti nasıl izah edeceğiz? *Zira*, şairlerimizin terennüm ettiği bu Zerdüş, Avrupalı bir Zerdüş'tür. (CM/150)
- (2) *Zira* biz gözü kapalı, Batı'daki fikirleri burada tekrar ediyorduk. (CM/252)
- (3) Her büyük adam, kucağında yaşadığı cemiyetin üvey evladıdır. *Zira* o, yarınki veya dünkü veya ötelerdeki bir cemiyetin çocuğu, kendi cemiyetinin değil... (CM/37)

8. Zaman Bildirme İşlevinde Görülen Cümle Bağlayıcıları

Bu Ülke adlı metinde zaman bildirme işlevinde kullanılan cümle bağlayıcıları “evvel, önce sonra, şimdi, ve”dir.

a. evvel

Arapçadan ödünçleme yoluyla Türkçeye geçen *evvel* sözcüğü, zaman ve sıra bildirme işlevinde kullanılır. *evvel*, cümle bağlayıcısı olarak görüldüğü örneklerde eylemin gerçekleşme sırasını bildirir. Tespit edilen örneği şu şekildedir:

- (1) Mösyö Nikola ilk Fransızca hocam. Ondan *evvel* Mösyö Vahan diye bir Ermeni varmış. (CM/24)

b. önce, sonra

Zaman zarfı olarak kullanılan *önce/sonra* sözcükleri cümleler arasında sıralama ilgisi kurar. Tespit edilen örnekleri şu şekilde verilebilir:

- (1) Yarım saat şiirin aleyhinde nutuk çekiyor. Daha *sonra* büyük bir suç işlemişim gibi babamın da kulağını büküyor. (CM/24)
- (2) *Önce* kelimeyi fethedeceksiniz, *sonra* heceleri, harfleri. (CM/110)
- (3) Ama menfi bir eşitlik bu. *Sonra*, iman sayesinde yeni bir eşitlik kazanırlar, kardeş olurlar. (CM/172)
- (4) *Önce* meşru müdafaadan bahsedersiniz, *sonra* en iyi müdafa taarruzdur düsturuna varırsınız. Kalabalık kılavuzunu yolun dışına iter, *sonra* kendisi de yuvarlanır uçuşuruma. (CM/214)
- (5) Bulgaristan'da Türkçe bir gazete kurmuş, *sonra* oradan da kovulmuş, Avrupa'nın çeşitli ülkelerini dolaştıktan sonra postu Şam'a sermişti. (CM/29)
- (6) Bulgaristan'da Türkçe bir gazete kurmuş, *sonra* oradan da kovulmuş. (CM/29)

c. şimdi

Gülensoy şu anda içinde bulunduğumuz zaman olarak açıkladığı şimdi'yi Orta Türkçede uş “şimdi, işte” + imdi kaynaşmasından oluştuğunu ifade eder (2011b, s. 845). Tietze, şimdi ve şu hâlde olmak üzere iki madde başında verdiği sözcüğün Eski Türkçede *amti* değişkesinin olduğunu ifade eder (2016, s. 608). Hacıeminioğlu *amti* > *imdi* > *emdi* > *şimdi* olarak gelişen sözcüğü “böyle, böylece, artık, nihayet” olarak anlamlandırırken Karahanlı, Harezmi, Çağatay ve Batı Türkçesi metinlerinde kullanılan bir cümle başı edatı olduğunu ifade eder (2015, s. 162).

- (1) Meclisten tahıl için kanunlar geçirdiniz. *Şimdi* başka bir tahıl söz konusu. (CM/112)

d. ve

Ekleme işlevinde kullanılan *ve*'nin bazı örneklerde bağ kurduğu cümleler arasında zaman, sıralama ilgisi kurduğu görülmektedir:

- (1) Lâmi Bey hayret etmiş *ve* numara yerine çok iltifatkâr bir-iki cümle kondurmuştu. (CM/24)
- (2) Refik Halit, hecenin en usta şairleri kadar ahenkli yazıyordu, tazeydi, samimiydi *ve* mükemmeldi. (CM/34)
- (3) Tercüme kaleminde reis muavinliği. *Ve* istemeyerek kabul edilen nahiye müdürlüğü. *Sonra* değişen dünya, telefonla işine son veriliş. (CM/36)
- (4) Kendisinin olmayan bir dâvâ yüzünden damgalandı *ve* uğrunda çarmlıha gerildikleri onu taşladılar. (CM/41)
- (5) Bir kurtuluştı bu, paryalıktan... *Ve* bilmediğimiz ülkelere yelken açan bir gemiye atlar gibi el ele hayata atladık. (CM/41)
- (6) Günde on iki saat çalıştığım çok olurdu *ve* tâbi etütlere para vermezdi. (CM/43)
- (7) Fonda, fecrin ilk pırıltıları. *Ve* yatakların arkasında, torunlarının kepezeliğini seyreden heykeller; utançtan taş kesilmiş benzeyen edat. (CM/126)
- (8) Dünyanın dörtte üçü kana boyanmış, tâlân edilmiş. *Ve* o kan denizinden mağrur ve muhteşem bir melike belirmiş: “Çağdaş uygarlık.” (CM/196)

Sonuç

Bir metnin anlaşılabilir olması için cümle bağlayıcılarının doğru kullanılması gerekmektedir. Birçok kavram ve terimin tartışmalı olması cümle bağlayıcısı kavramının da tartışmalı olmasına neden olmaktadır. Cümle bağlayıcıları ister Türkçeye ait olsun ister yabancı dillerin etkisiyle kullanılsın bir metni oluşturan temel dil birimlerindedir. Her metinde yer alması beklenen cümle bağlayıcıları Meriç'in *Bu Ülke* eserinde açıklama, ayırma, ekleme, ihtimal, karşıtlık, pekiştirme, sebep-sonuç ve zaman bildirme olmak üzere sekiz farklı işlevde kullanılmıştır. Söz konusu metinde açıklama işlevinde kullanılan bağlayıcıların daha fazla kullanıldığını söylemek mümkündür. Bununla birlikte karşıtlık ve pekiştirme işlevinde cümle bağlayıcıları sıklıkla kullanılmıştır. Her cümle bağlayıcısı yer aldığı cümle içerisinde anlamlandırılmıştır.

Kaynakça

- Ağca, F. (2019). “Kutadgu Bilig’de ‘ara... ara(la)...’ Bağlacı Üzerine”. *Uluslararası Kutadgu Bilig Kurultayı*. 26-28 Eylül 2019 Bildiriler, Ankara, 59-70.
- Alver, K. (2010). “Cemil Meriç’in Sosyoloji Tasavvuru”. *Selçuk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, Sayı: 24, 145-152.
- Banguoğlu, T. (2011). *Türkçenin Grameri*, (9. Baskı). Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Bozkurt, F. (2010). *Türkçenin ABC’si*, (2. Baskı), SAY Yayınları
- Canan Yıldız, S. (2023). *Tarihî Türk Lehçelerindeki Cümle Bağlayıcıları*. [Yayımlanmamış Doktora Tezi], Ondokuz Mayıs Üniversitesi.
- Delice, H. İ. (2012). *Sözcük Türleri*. Asitan Yayıncılık.
- Delice, H. İ. (2003), *Hulasa Okçuluk ve Atçılık*. Hüseyin b. Ahmet el-Erzurumî, Kitabevi, İstanbul.
- Demircan, Ö. (1986). “Türkçede Bağlama İşlevleri ve Bağlayıcılar”. *Türk Dil Bilimi Konferansı Bildirileri*, 9-10 Ağustos 1984, Boğaziçi University Publications No: 400, 38-48.
- Devellioğlu, F. (2015). *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Sözlük*, 31. Baskı, Aydın Kitabevi Yayınları, Ankara.
- Doğan, E. (2020). “Türkçe Söz Diziminin Bir Sorunu: Ki’li Cümleler Birleşik Cümle mi Yoksa Bağlı Cümle Midir?” *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Türkoloji Dergisi*, 24 / 2, ss. 177-188.
- Ergin, M. (2013). *Türk Dil Bilgisi*. Bayrak Yayım, İstanbul.
- Gülensoy, T. (2011). *Türkiye Türkçesinde Türkçe Sözcüklerin Köken Bilgisi Sözlüğü Cilt 2 (O-Z)*. Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.
- Hacıeminoğlu, N. (2015). *Türk Dilinde Edatlar, En Eski Türkçe Metinlerinden Zamanımıza Kadar -Yazı Dilinde-*, Bilge Kültür Sanat Yayınevi, İstanbul.
- Hengirmen, M. (1998). *Türkçe Dilbilgisi*. Engin Yayınevi, 3. Baskı, Ankara.
- Karademir, F. (2019). “Kavramsal Değerleri Açısından “Söz, Sözcük ve Sözcük Türü Terimleri”. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, Cilt: 12, Sayı: 62, ss. 140-154.
- Korkmaz, Z. (2014). *Türkiye Türkçesi Grameri Şekil Bilgisi*. Türk Dil Kurumu Yayınları, 4. Baskı, Ankara.
- Kürüm, M. (2016). “Cemil Meriç’in Dil ve Dil Üzerine Düşünceleri”. *Doğumunun 100. Yılında Cemil Meriç Sempozyumu Bildiriler Kitabı*, 5-6 Mayıs 2016, Gümüşhane Üniversitesi Yayınları, Gümüşhane, 232-240.
- Meriç, C. (2012). *Bu Ülke*. Yayına Hazırlayan: Mahmut Ali Meriç, İletişim Yayınları, İstanbul.
- Önler, Z. (2007). “Tarihsel Metinlerde kim ve kaçan kim Bağlı Cümle Türü”. 27-28 Ağustos *Uluslararası Türk Dili ve Edebiyatı Kongresi*, C. 1, İstanbul: Kültür Üniversitesi Yayınları, ss 339-354.
- Tietze, A. (2016). *Tarihî ve Etimolojik Türkiye Türkçesi Lugati, F-J Üçüncü Cilt*, TÜBA, Ankara.
- Turgut, H. (2016). “ ‘Batılılaşmak’ Yerine ‘Kendimiz Kalmalıyız’ Tartışmasında İki İsim: Cemil Meriç ve Nurettin Topçu”. *Middle Black Sea Journal of Communication Studies*, 1 (2): 57-68.
- Üstünova, K. (2002). *Dil Yazıları*. Akçağ Yayınları, Ankara.

Araştırma ve Yayın Etięi Beyanı

Verilerin toplanmasında, analizinde ve raporlaştırılmasında her türlü etik ilke ve kurala özen gösterdiğimi beyan ederim.

Yazarların Makaleye Katkı Oranları

Makale tek yazarlıdır.

Çıkar Beyanı

“Cemil Meriç’in “Bu Ülke” Eserinde Cümle Bağlayıcıları” başlıklı makalenin herhangi bir kurum, kuruluş, kişi ile mali çıkar çatışması yoktur.